

KUML 19
70
FOR P.V.GLOB

KUML

KUML

ÅRBOG FOR JYSK ARKÆOLOGISK SELSKAB

1970

With Summaries in English

Mit deutschen Zusammenfassungen

JYSK ARKÆOLOGISK SELSKAB SATTE DETTE KUML FOR

P. V. GLOB

PÅ 60 ÅRS DAGEN DEN 20. FEBRUAR 1971

I KOMMISSION HOS
GYLDENDALSKE BOGHANDEL
NORDISK FORLAG
KØBENHAVN

1971

Omslag:
P. V. Glob:
Jysk Tordenvej

Redaktion:
POUL KJÆRUM

Copyright 1971
by
Jysk Arkæologisk Selskab
JSBN 8700 22971 7

Printed in Denmark
by
Jysk Centraltrykkeri A/S

INDHOLD/CONTENTS

<i>Peter Seeberg</i> : Det frie felt. P. V. Glob og de danske provinsmuseer	9
A clear field. P. V. Glob and the Danish provincial museums	
<i>Klaus Ferdinand</i> : Etnografien på Moesgårdmuseet	13
The ethnographical collections at Moesgård	
<i>Hellmuth Andersen og Ole Klindt-Jensen</i> : Hesselbjerg. En gravplads fra vikingetid	31
Ein wikingerezeitliches Gräberfeld	
<i>Tage E. Christiansen</i> : Træningslejr eller tvangsborg	43
Training-camp or garrison-fort	
<i>Kristján Eldjárn</i> : En tau-stav fra Island	65
A Tau crosier from Iceland	
<i>Knud J. Krogh</i> : Den norske stavkirke	83
The Norwegian stave-church	
<i>Aslak Liestøl</i> : En uartig historisk runeinskrift	91
A historic runic inscription from Bergen	
<i>Jytte Lavrsen</i> : Brandstrup. Nye billeder af et gammelt fund	99
Brandstrup – new illustrations to an old find	
<i>Peter Riismøller</i> : Pottemageren i Pederstræde	109
The potter of Pederstræde	
<i>Erling Albrechtsen</i> : Den ældre jernalders bebyggelse på Fyn	123
Early Iron Age settlement on Funen	
<i>C. J. Becker</i> : De gådefulde lerblokke fra ældre jernalder	145
Die rätselhaften Tonblöcke aus der älteren Eisenzeit	
<i>Hans Neumann</i> : Et dødehus fra Enderupskov	157
Ein Totenhaus von Enderupskov	
<i>Erling Johansen</i> : Med hevet hånd	171
The raised hand	
<i>Mats P. Malmer</i> : Bronsristningar	189
Bronze engravings	
<i>Sverre Marstrander</i> : Et magisk fangstlokkemiddel	211
A magical hunting charm	
<i>C. A. Moberg</i> : Regional och global syn på hällristningar	223
Research in rock carving	
<i>Povl Simonsen</i> : Sydskandinavisk i Nordskandinavien	233
South-Scandinavian petroglyphic art in northern Scandinavia	
<i>Holger Friis</i> : Flinthugningspladsen ved Studeli klit	243
A Neolithic bivouac at Studeli klit	
<i>Hans Jørgen Madsen</i> : To dobbeltgrave fra jysk enkeltgravskultur	249
Two double graves from the Jutland Battle-axe Culture	
<i>Bent Sylvest</i> : Dolktidsgrav med ravsmykker	261
Late Neolithic grave with amber pendants	
<i>Anders Hagen</i> : Om arkeologiens kulturbegreb	267
On cultural conceptions in archaeology	
<i>Hans Helbæk</i> : Da rugen kom til Danmark	279
The arrival of rye in Denmark	
<i>Ulrik Møhl</i> : Fangstdyrene ved de danske strande	297
Seal and whale hunting on the Danish coasts	
<i>J. Troels-Smith</i> : Naturvidenskabelig datering	331
<i>T. G. Bibby</i> : »... efter Dilmun norm«	345
»... according to the standard of Dilmun«	
<i>Karen Frifelt</i> : Jamdat Nasr fund fra Oman	355
Jamdat Nasr finds in the Oman	
<i>Peder Mortensen</i> : Om Barbartemplets datering	385
On the date of the temple at Barbar in Bahrain	

Af Povl Simonsen.

Allerede i et tidligere arbejde (1) har jeg været inde på, at nyfundet nordnorsk helleristningsmateriale syntes at udvise grænserne mellem de to hovedstilarter i hellekunsten, den syd- og mellemskandinaviske »bondekunst« og den mellem- og nordskandinaviske »jægerkunst«. En sådan udviskning kan konstateres på 3 måder: Dels kan figurer af forskellig stil optræde på samme felt; men der vil det være meget vanskeligt, ja ofte umuligt, at bevise samtidighed og samhørighed. Dels kan der forekomme en stilblanding indenfor samme figur; dette er imidlertid mere et mellem- og vestskandinaviske fænomen end et nordskandinaviske. Og endelig kan man iagttage et stigende antal fund af sydskandinaviske karakter langt nord for denne stilarts traditionelle nordgrænse, i områder hvor vi tidligere troede, at »jægerkunsten« var enerådende.

Den omtalte nordgrænse ligger på Helgeland, i Tjøtta sogn (2). Det er ikke langt nord for nordgrænsen for sammenhængende bebyggelse af sydskandinaviske erhvervs karakter i yngste stenalder og bronzealder. Det omtrentlige sammenfald af disse to nordgrænser bekræftede troen på en sammenhæng mellem sydskandinaviske helleristningsstil og bondekultur. Men i tiden 1935–1955 dukkede som nævnt sydskandinaviske motiver og stiltræk op langt nordligere, næsten helt til Nordkap.

Visse træk kan muligvis med god vilje bortforklares, såsom slangefiguren på Kirkelyristningen (3), den cirkelformede figur på Gråberganristningen (4) og »solsymbolet«, som holdes i vejret af et menneske på Skavbergfeltet (5). Derimod er det næppe til at komme udenom, at de to hjulkors fra Leiknes (6) og Gåshopen (7) er helt fremmede for den nordskandinaviske stilgruppe. De ligger henholdsvis 265 km og 520 km nordligere end det nordligste kendte helleristningsfelt af sydskandinaviske type. Fra samme sted som Gåshopen-hjulkorset er også en sten med skibsfigurer. De er stærkt afvigende i form fra de nordskandinaviske skibsfigurer (8). Denne sten er i »*Arktiske Helleristninger*« II sat i en hypotetisk forbindelse med helleristningerne ved Hvidehavet og Onegasøen. Her skal jeg underkaste denne min hypotese en fornyet prøve og samtidig publicere 3 nye fund af felter, som afviger fra det nordskandinaviske materiale.

1. Skålsten, Sandvågmoen, Steigen s. og pgd., Nordland.

På en flad slette på sydsiden af Engløy i Steigen ligger en stor stenblok frit og

åbent, næsten oppe ved fjeldfoden. Den er 5 x 6 m st. og 125 cm høj. På de tre sider danner dens sider »udhæng«. Topfladen er jævn og næsten vandret. På denne topflade er et stort antal skålgruber, hvoraf i hvert fald 12 er helt sikre og meget karakteristiske.

2. *Skålsten, Sandbuk, Sørøysund s., Hammerfest pgd., Finnmark*

En lignende blok findes inderst i den lille Sandbuk, på sydøstsiden af Sørøy i Vest-Finnmark. Men bortset fra, at den ligger tæt op mod fjeldfoden, er beliggenheden helt forskellig fra foregående. Stenen ligger på en vandret grusflade, men denne er afskåret af to dybe bæklejer, hvert ca. 20 m bredt foroven og 6–7 m dybt. Bækkene løber sammen, og stenen ligger helt fremme på spidsen af plateauet, hvor dette kun er 9 m bredt, og der er fra stenen 1½ m til plateauets spids. Den har derfor haft en dominerende og iøjnefaldende beliggenhed, før det nuværende birkekrat voksede op. Rundt om stenen har jeg gravet en del prøvehuller, men uden resultat. Stenen selv er nærmest trekantet, 2,50 m lang, 1,90–2,80 m bred og 1,30 m høj. Den ligger frit på grusoverfladen og er flad såvel på over- som undersiden. Der er to grupper skåltegn på oversiden, nemlig 11 ret svage midt på og 8 meget tydelige nærmest stenens brede ende, d.v.s. ud mod plateauets spids. Hvert af de to områder er ca. 40 x 40 cm stort.

Det er klart, at disse 2 skålsten ikke kan dateres, og deres tilknytning til helleristningerne er vel heller ikke sikker. Men hidtil har i alt fald skålstenenes og de sydiskandinaviske helleristningers udbredelse faldet sammen. Nord for deres nordgrænse har vi kun haft et enkelt, tydeligt skåltegn på Kirkelyfeltets nedre, beviseligt seneste del (9). Skåltegnet er da der knyttet til helleristninger af sen, nordskandinavisk type, og geologisk kan det dateres til yngste bronzealders transgressionsfase, strandlinien a4 (10).

Afstanden fra den nordligste, sydiskandinaviske helleristning til skålsten nr. 1 er 232 km, til Kirkelyristningen 400 km, til skålsten nr. 2 ikke mindre end 540 km. Sidstnævnte er vor hidtil nordligste forekomst af klippekunst – hvis man regner skålstenene hertil – og ligger kun 57 km sydligere end Nordkapp.

3. *Helleristningssten, Isnestofte, Talvik s. og pgd., Finnmark.*

Denne sten er fundet ved opbrydning af jord til nydyrkning og blev da af ejeren transporteret ned til gården, hvor den arkæologistuderende Unn Omberg fik den forevist i sommeren 1969. Der er således desværre ingen fagfolk, som har set den in situ eller fået påvist dens helt nøjagtige fundsted, eller som har målt dets højde over havet. Den er nu i Tromsø Museum. Stenen er oval, 49 x 37 cm stor, nærmest flad, 15 cm tyk. Den er af en hård, grå bjergart med

Fig. 1a. Sandbukt, Sørøysund s., Hammerfest pgd., Finmark
Billedet viser skålstens dominerende beliggenhed i terrænet.
The picture shows how the cup-marked stone dominates the landscape.

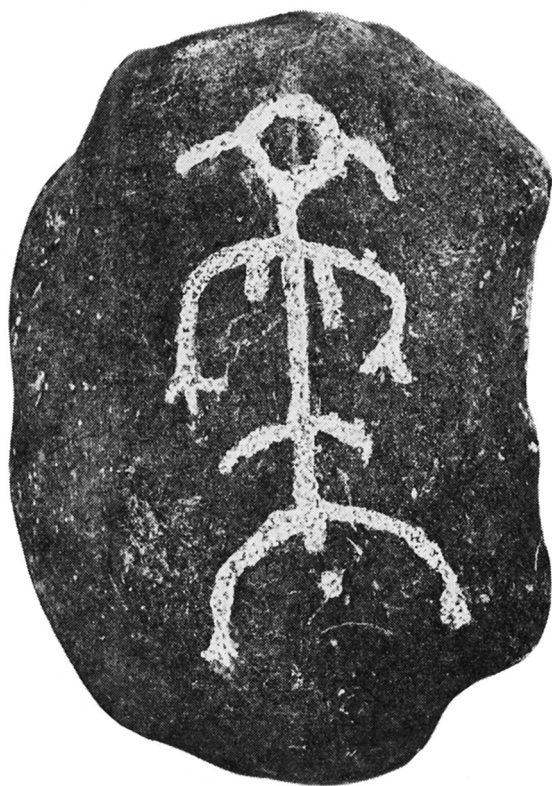
Fig. 1b. Sandbukt. Skålstens overflade, opkridtet.
The surface of the cup-marked stone, chalked up.

glatte flader overalt og må oprindelig have været en strandsten. På den ene flade er en overordentlig tydelig ristning af en menneskefigur, 35 cm høj og max. 17 cm bred. Som det ses af fig. 2 er dette en utvivlsom kvindefigur, den første sådanne i det nordnorske helleristningsmateriale. Hovedet er markeret ved en cirkel, som på begge sider er forsynet med strittende hår. Det ligner fletninger, og fra sydsandinaviske mosefund ved vi jo, at dette var kvindernes hårmode i yngre bronzealder. Den øvrige figur er i »tændstik-stil«, hvor altså krop og lemmer er fremstillet ved enkeltlinier. Særlig karakteristisk er det, at såvel armene som benene er bøjet i jævne buer; hvert par lemmer danner omtrent en halvcirkel med åbningen nedad. Der er tydeligt markeret tre fingre på den ene hånd, to på den anden. Derimod er fødderne ikke udformet med nogen detaljer. Midt på livet er en streg til hver side, uden tvivl et kort skørt; man tænker uvilkårligt på de korte snoreskorter fra dansk bronzealder, men helleristningens art tillader naturligvis ikke en identificering af dragttypen. Personens køn, som vel allerede er antydnet ved det lange hår, evt. fletninger, understreges kraftigt af brysterne, samt ved anbringelsen af en lille, skålformet fordybning mellem benene. Alle disse detaljer står helt tydeligt. Det eneste usikre punkt er, at kropslinien er forlænget opad tværs over ansigtet og endnu et stykke oven for hovedet. Nøje undersøgelse synes dog at forklare denne linie (som ikke er opkridtet på fig. 2) som en moderne ridse: Den er frembragt af ploven, da stenen blev fundet. Stenoverfladen har her en lille, opstående ryg, og det er denne som er afskuret.

Billedet er som sagt enestående i Nord-Norge. Dette gælder håret, brysterne, skørtet og skåltegnet, altså alt som karakteriserer figuren som kvindelig. Men tilsvarende figurer uden disse træk – altså vel mandlige – er ikke ukendte. »Tændstik-figurer« findes på helleristningsfeltet Gråbergan på Tennes (11) og på hellemalingsfelterne i Solsemhulen på Leka, på Kjeøy ved Harstad (12) og i Transferdalen ved Alta. Bortset fra Kjeøy-feltet finder vi på de samme figurer ringformede hoveder; slige genfindes på Skavberg I-feltet ved Tromsø (13). Også lemmernes halvcirkelformede krumning er kendt, nemlig fra de to figurer på Gråbergan. Flere paralleller til disse træk kan findes i »jægerkunsten« på Vestlandet. På Ausevikfelterne har vi figurer med hår, skørt og bryster som på stenen fra Isnestofthen. Alle disse eksempler viser, at kvindefiguren er en del af den nordskandinaviske gruppe, men i dennes allerseneeste stilfase. Solsemhulen og Ausevik må være fra yngste bronzealder, og i det hele synes hellemalinger først at dukke op i Nord-Norge så sent, at de er samtidige med ristningernes slutfase.

Lignende figurer findes imidlertid også i den sydsandinaviske gruppe (14). Der er her igen tale om »tændstikfigurer«, om markering af bare 2-3 fingre på hænderne, om benenes krumning til en halvbue, og om kvindefigurerens karakterisering ved langt hår. Hovedet er vel der i reglen en rund, helt udhugget flade, men eksempler på ringformet hoved kendes. Hvad der imidlertid adskiller de sydsandinaviske figurer fra de hidtidige fund på nordskan-

Fig. 2. Isnestofte, Talvik s. og
pgd., Finnmark. Opkridtet.
Chalked up.

dinavisk område, er brugen af skåltegnet som kvindeligt symbol, anbragt mellem benene på kvinden (15), under halen på hunddyret (f. eks. på Aspeberget i Bohuslän). Også længere sydpå i Europa er samme symbolik kendt (16), men der kan skåltegnet også være knyttet til falliske mandsfigurer (17) og må da betegne frugtbarhed som sådan, er ikke et specielt kvindeligt symbol. Det kan dog betragtes som helt sikkert, at denne symbolik er sydskanadinavisk og har sin oprindelse der, hvor hele den sydskanadinaviske hellekunst kommer fra. Så meget mere påfaldende er det da, at den dukker op igen på den her behandlede sten fra Isnestofte. Hele kunstværket markerer sig som et indslag sydfra i det nordligste Skandinavien, skåltegnet fører linien ret over i »jordbrugskunsten«, og de nævnte paralleller placerer stenen allersest inden for materialet.

4. Helleristningssten, Gåshopen, Sørøysund s., Hammerfest pgd., Finnmark.

Denne sten, der tidligere er publiceret, skal ikke beskrives nærmere her (18). Kun skal det nævnes, at den lå meget lavt, bare ca. 4 m o. h. og derfor må

være meget sen. Billederne forestiller to skibe, som synes forbundet med et tov. I det største skib ses 7 stående mandsfigurer og et lille dyr, muligvis en hund; i det mindre skib er der 2 stående mænd. Foran det store skib er en større mandsfigur. Dens større format vil muligvis kunne sandsynliggøre en tolkning som gud, men dette er en tolkning ud fra det sydszkandinaviske materiale og kan ikke anses for forsvarlig, så længe vi ikke ved, i hvilken stilgruppe stenen skal placeres. Hvis mændenes profilretning kan forudsættes at pege i skibenes retning, er det fristende at forklare motivet som en mand eller gud, der trækker to skibe, det ene bundet efter det andet. Motivet var, som det fremtrådte i nævnte publikation, forskelligt fra såvel sydszkandinaviske som nordskandinaviske skibsbilleder. Jeg skal gerne indrømme, at min vage henvisning til det karelske materiale byggede på ret ufuldstændig viden om dette (19). Senere er både de tilgængelige publikationer blevet flere og bedre, og jeg har selv haft anledning til i 1964 at besøge Øst-Karelen. Mit indtryk af slægtskab den vej er derved svækket. Det afgørende er imidlertid, at Gåshopenstenen for 13 år siden blev publiceret på grundlag af kalker og fotografier taget på fundstedet. Senere er stenen transporteret til Tromsø Museum, og en fornyet undersøgelse her har naturligvis kunnet være langt nøjagtigere og bedre. I dag har vi derfor måttet revidere vore synspunkter på en række detaljer. Jeg viser den nye optrækning af linierne her som fig. 3. Forskellen ses bedst i »hundens« form, i forløbet af køllinierne ved overgangen til stævnene, og i at mændenes ansigter er ændret fra »neutrale profiler« til udprægede fuglenæb.

Skibsbilleder findes jo i mængde på såvel sydszkandinaviske som karelske helleristninger og også i mange eksemplarer inden for den nordskandinaviske gruppe. De to fra Gåshopen karakteriseres ved, at skibsskroget angives med en enkelt linie; denne er nogenlunde jævnt svunget op i begge ender, men med antydning af kølspore i hvert fald i bagstavnen af det store skib. Der er ikke dyrehoved el. lign. i forstavnene. Sammenligningen med de »arktiske« både falder da straks bort, idet disse aldrig angives som en enkelt linie (20). Såvel i Karelen som i Sydszkandinavien forekommer enliniede skibe. I Karelen kan de have en lille spore (21). Det samme ses ofte i Sydszkandinavien og da på de seneste af felterne (22). Den jævnt buede køl-stavn-profil forekommer imidlertid ikke i Karelen, men i Sydszkandinavien. Dyrehovedstævne er nok almindelige begge steder, men kan øjensynligt bedre undværes sydpå end østpå. Vender vi os til mandskabet, så forekommer begge steder – men ikke i den nordskandinaviske gruppe – såvel skematiske mandskabsstreger som mere naturalistiske menneskefigurer. Hvor figurerne er noget mere end mandskabsstreger, vil de dog på karelsk grund altid være langt mere naturalistiske end Gåshopen-besætningerne (23); i Sydszkandinavien derimod findes alle overgange fra mandskabsstreg til naturalistisk menneskefigur, og sådanne stive skematiserede figurer som fra Gåshopen genfinder vi f. eks. i Østfold (24) og Bohuslän (25). Af de 10 menneskefigurer fra Gåshopen har de 9 arme,

Fig. 3. Gåshopen, Sørøysund s., Hammerfest pgd., Finnmark.
Ny opmaling fra 1970.
New painted version.

3-4 fallos og mindst 6 er sværdbevæbnede. Næsten alle har udprægede »fugleansigter«. Sværdbevæbning og »fugleansigt« er træk, som mig bekendt ikke forekommer hverken i den nordskandinaviske eller den karelske gruppe, men som er velkendt fra sydsandinavisk område (26). Som et sidste træk fra Gåshopen skal nævnes »hunden« foran i det store skib. Den helt slående parallel er her Dyrehavestenen fra Danmark (27), men også Engelstrupstenen (28) har berøring med motivet.

Denne gennemgang af Gåshopenstenen synes at vise, at nogen direkte modsvarighed næppe findes, men enkelthederne hører træk for træk hjemme i den sydskandinaviske hellekunst, hverken i den nordskandinaviske eller den karelske. Et par af trækkene kan sandsynliggøre et slægtskab med slutfasen af udviklingen sydpå, og dette stemmer med den geologiske datering af Gåshopen.

Tilbage står da endnu at meddele, at foruden de her beskrevne sten og felter er i tiden siden 1958 fremkommet 8 andre i Nord-Norge, nemlig 7 af normale, rent nordskandinaviske stulfaser og 1 helt normal sydskandinavisk. Den sidste er ganske vist fra *Vallsjøen, Meløy s. og pgd., Nordland*, hvilket er næsten 100 km nordligere end den traditionelle nordgrænse for den sydskandinaviske gruppe. I forhold til de øvrige her omtalte felters beliggenhed kan Vallsjøen-stenen dog kun betragtes som en mindre – og mindre væsentlig – justering af nordgrænsen, ikke som noget afgørende nyt. Der er efter min mening heller ingen grund til at se på den som særlig sen. Dens motiver er

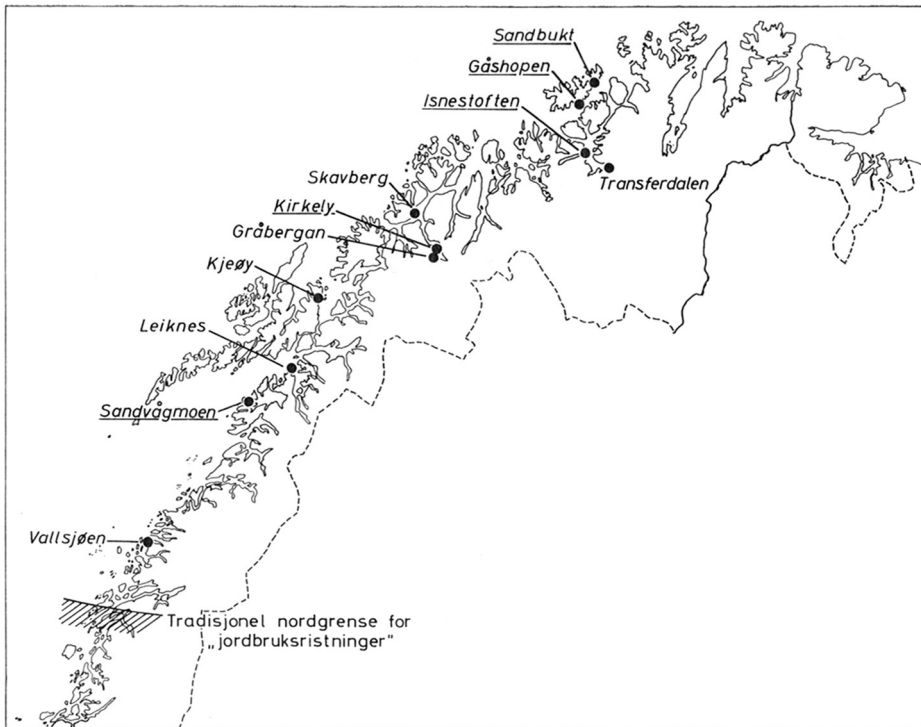

Fig. 4. Helleristninger i Nordnorge.
Rock-carvings in northern Norway.

skålgruber, kors og stiliserede dyre- og menneskefigurer. Den hører til samme gruppe som *Glob*, fig. 82, 83 og 106.

Den sammenfattende konklusion bliver da, at vi i helleristningskunstens slutfase får en udviskning af grænserne mellem de to stilarter. I Nordskandinavien ytrer dette sig ved en markeret udbredelse af sydiskandinaviske figur- og stilelementer helt til landsdelens nordligste områder, ca. 500 km nord for deres tidligere nordgrænse, og ud over områder, hvor ingen arkæolog hidtil har tænkt sig eksistensen af nogen form for jordbrugskultur på den tid. Det sydiskandinaviske indslag findes såvel i kombination med traditionelt nordskandinaviske elementer som alene. Kan man give dette fænomen en rimelig tolkning? Jeg tror det: Jordbrugsbefolkningen i Norge i de tidligste perioder har uden tvivl været indvandrere sydfra. At deres religion og kunstudfoldelse har været en anden end den »indfødte« befolknings er kun rimeligt. Men gennem senneolitisk tid og bronzealderen har jordbrugsbefolkningens vækst fortrinsvis bestået i assimilering af jæger- og fiskergrupper. Samtidig har jordbruget i stigende grad bredt sig til områder, hvor det måtte kombineres med jagt og fiskeri for at give udkomme til sine udøvere. At dette har bevirket en blanding også af religion og erhvervsfremmende magi er en

selvfølge, og resultatet bør være en sammenflydning af elementer fra begge kunstretninger. En tid lang har vel i visse områder den ene stil, i andre den anden holdt sig ren; men samkvemmet mellem landets enkelte dele og særlig langs den udstrakte vest- og nordvestkyst har altid været livligt, så blandingsdistrikternes stil må snart have udbredt sig overalt, og især naturligvis der hvor erhvervskombinationen var befolkningens livsform.

SUMMARY

South-Scandinavian petroglyphic art in northern Scandinavia

It has long been considered that the rock-carvings of southern Scandinavia have been connected with agriculture. One of the arguments for this was that both phenomena had about the same northern limit, c. 66° N. In the last 15 years, however, a number of finds of southern Scandinavian type have been found further north, as far as 70³/₄° N or almost to the North Cape. Published here are a female figure from Isnestofte, 2 boat pictures from Gåshopen and 2 rocks with cup-marks. We also encounter south-Scandinavian traits in the Arctic petroglyphs, which are attributed to the hunting population of northern Scandinavia. The conclusion is that the two stages coalesce in their culminating phases, both stylistically and geographically. »South Scandinavian« elements can after 500 B.C. not be considered to have any clear connection with a peasant population.

P. Simonsen
Tromsø Museum
Tromsø

NOTER

- 1) P. Simonsen: Arktiske Helleristninger i Nord-Norge II, Tromsø 1958, det sammenfattende kapitel.
- 2) K. Rygh i T.V.S. 1908, nr. 10.
- 3) Simonsen, op. cit. pl. L, 2.
- 4-8) Simonsen, op. cit. pl. LXIV; pl. LII; pl. LXIII; pl. LX, 2; pl. LX, 1.
- 9) Simonsen, op. cit. p. 32, nr. 10a.
- 10) Simonsen: Nye Fund af Stenalderboplader i Troms, Acta Borealia B. 4, 1956, p. 13-18.
- 11) G. Gjessing: Arktiske Helleristninger I, 1932, pl. XXIV-XV.
- 12) Simonsen: Arktiske Helleristninger II, pl. XXXVI, 2.
- 13) Simonsen, op. cit. pl. LII.
- 14) P. V. Glob: Helleristninger i Danmark, 1969, fig. 8c, 10a, 102a, 104a og 111.
- 15) Glob, op. cit. fig. 10a, 104b, 185 og p. 99.
- 16) Glob, op. cit. fig. 174.
- 17) Glob, op. cit. fig. 173.
- 18) Simonsen, op. cit. p. 50-51, med pl. XXIV-XXV og LX, 1.
- 19) Ravdonikas: Naskalnije Izobrazenija I-II, 1936-38.
- 20) E. og P. Fett: Sydvestnorske Helleristninger, 1941, pl. 82 J-K; Simonsen, op. cit. pl. XLIII, 1; L, 4 og LXI.
- 21) J. A. Savvateev: Risunki na skalagh, 1967, p. 78; Ravdonikas, tavle 7 og 16; Bandi und Maringer: Kunst der Eiszeit, 1955, fig. 196.
- 22) Glob, op. cit. fig. 37, nr. 53; Fett, op. cit. pl. 82, 4.
- 23) Savvateev, op. cit. p. 97 og 101.

- 24) S. Marstrander: Østfolds Jordbruksristninger, tekstbind, 1963, fig. 23.
- 25) Glob, op. cit. fig. 211.
- 26) Glob, op. cit. fig. 80, 185, 191 og 195; Nordén: Norrköpingsbygdens Hällristningar, 1936, fig. 38; Nordén: Kiviksgraven, 1942, fig. 10, nr. 7-8.
- 27) Glob, op. cit. fig. 14a.
- 28) Glob, op. cit. fig. 10a.